

Vrouwelijk ondernemerschap

1 op 3 zelfstandigen is een vrouw

Vrouwelijk ondernemerschap zit al enkele jaren in de lift. Cijfers van de RSVZ tonen aan dat er in de periode 2013-2017 jaarlijks netto 10.000 vrouwelijke zelfstandigen bijkwamen. Dat heeft ertoe geleid dat in 2017 33,7% van alle zelfstandigen in België (exclusief helpers) een vrouw was, terwijl dat in 2007 30,6% was en in 2000 29,0%. Een gestage groei.

Aantal vrouwelijke zelfstandigen in België

Hoedanigheid	Geslacht	2013	2014	2015	2016	2017
Zelfstandige	Man	629.937	636.963	647.851	661.520	678.350
	Vrouw	301.909	310.819	320.271	330.985	344.545
	Totaal	931.846	947.782	968.122	992.505	1.022.895
Help(st)er	Man	29.611	29.759	30.115	30.044	29.853
	Vrouw	39.644	38.361	37.232	35.973	35.015
	Totaal	69.255	68.120	67.347	66.017	64.868
Totaal		1.001.101	1.015.902	1.035.469	1.058.522	1.087.763

Bron: RSVZ

Om meer inzicht te krijgen in het fenomeen vrouwelijk ondernemerschap stuurde UNIZO eind januari 2019 via Checkmarket een enquête uit naar ongeveer 4.500 vrouwelijke leden. Diverse vragen kwamen aan bod: hoe kunnen nog meer vrouwen ertoe verleid worden om te starten als ondernemer, is het gemakkelijker geworden om te ondernemen als vrouw in vergelijking met 20 jaar geleden, en wat zijn de belangrijkste verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke zaakvoerders.

In totaal vulden 540 vrouwelijke zelfstandigen de enquête in. Hun zaak, praktijk of winkel is gevestigd in Vlaanderen of Brussel. 93% is actief als hoofdberoeper en 56% stelt personeel tewerk. 17% is minder dan 5 jaar actief als zelfstandige, 23% is 5 tot 10 jaar actief, 30% is tussen 10 en 20 jaar actief en 30% is langer dan 20 jaar actief.

Acties nodig om vrouwelijk ondernemerschap te stimuleren

Volgens de meest recente cijfers van de RSZ (2018 kwartaal 3) bestaat de actieve beroepsbevolking in België uit ongeveer evenveel mannen (50,9%) als vrouwen (49,1%). Toch is maar één derde van alle zelfstandigen een vrouw. Vrouwen lijken dus eerder te kiezen voor het werknemersstelsel dan voor het ondernemerschap. Daarom stelden we volgende vraag: *“Welke acties zijn volgens u het meest effectief om vrouwelijk ondernemerschap nog meer te stimuleren”*. Respondenten konden maximaal drie acties aanvinken uit een lijst van twaalf. Men kon ook opteren voor de unieke optie ‘geen antwoord nodig’.

Welke acties zijn effectief om vrouwelijk ondernemerschap te stimuleren?

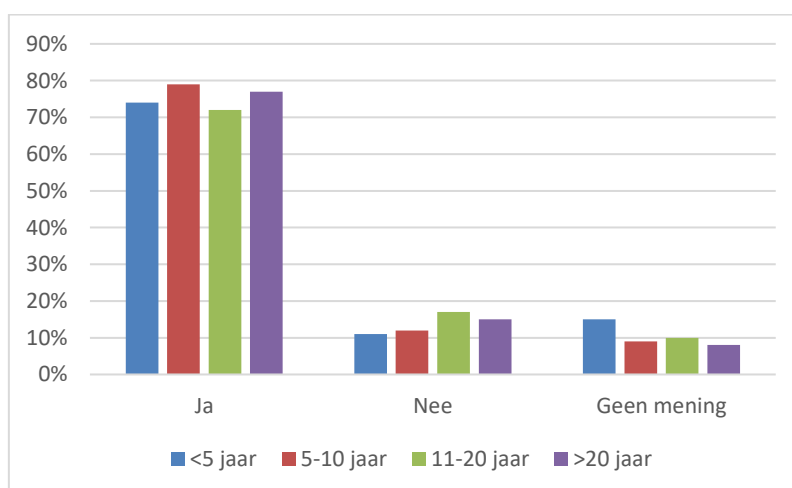
#	Omschrijving	%
1	Meer vrouwelijke rolmodellen opvoeren in de media	41
2	Groter en flexibeler aanbod van kinderopvang	36
3	Begeleiding van vrouwelijke ondernemers (bijv. We Are Jane)	29
4	Evenementen rond vrouwelijk ondernemerschap (bijv. Womed-award)	26
5	Meer vrouwelijke CEO's	25
6	Meer moederschapsverlof voor zelfstandigen	24
7	Meer media-aandacht voor ondernemerschap	22
8	Meer meisjes in technische afstudeerrichtingen (wetenschap, technologie, ingenieur)	21
9	Quota's voor vrouwen in bestuurlijke organen (private en/of publieke instellingen)	14
10	Invoeren vaderschapsverlof voor zelfstandigen	13
11	Geen actie nodig	5
12	Andere, gelieve te specificeren	5

Bron: UNIZO.

Aangezien slechts 5% de optie "geen actie nodig" aanduidt is 95% ervan overtuigd dat er acties nodig zijn. Er tekent zich een duidelijke top 3 af. Media-aandacht voor vrouwelijke ondernemers spant de kroon. De tweede meest aangeduide optie heeft te maken met de combinatie van werk en gezin, namelijk een groter en flexibeler aanbod van kinderopvang. De derde populairste actie toont aan dat men vragende partij is voor meer specifieke begeleidingstrajecten voor vrouwelijke ondernemers.

Het is makkelijker dan vroeger om als vrouw ondernemer te worden

UNIZO bevroeg ook of het "voor vrouwen in België vandaag makkelijker is om ondernemer te worden in vergelijking met 20 jaar geleden?". Rekening houdend met alle respondenten antwoordt 75% of 3 op 4 ja, 14% nee en 11% heeft geen mening. Onderstaande grafiek maakt een opsplitsing van deze drie antwoordopties in functie van het aantal jaren dat men reeds actief is als ondernemer. De percentages liggen heel dicht bij elkaar. Het overwegend positieve antwoord op de vraag hangt dus niet af van het aantal jaar dat men reeds actief is.

Respondenten die ja of nee antwoordden op de vraag of het makkelijker is geworden om als vrouw te ondernemen in België kregen nog de bijkomende, open vraag of men deze keuze kon beargumenteren. Om de open antwoorden te analyseren werden ze gecategoriseerd op basis van eigen inzichten. Eén antwoord kon aan meerdere categorieën toegewezen worden. De percentages die we bekomen staan in onderstaande tabel.

Met betrekking tot de **argumenten waarom het makkelijker is geworden** om als vrouw ondernemer te worden in België in vergelijking met 20 jaar geleden situeren zich op drie niveaus: de **maatschappij**, het **gezinsleven** en het **individu**. De algemene, maatschappelijke aanvaarding dat vrouwen fulltime werken, een carrière als onderneemster uitbouwen en aan de top staan van organisaties wordt het vaakst aangehaald als reden waarom het makkelijker is dan vroeger. Op plaats 2 staat de ontplooiing en zelfontwikkeling van vrouwen. Steeds meer vrouwen zijn hoogopgeleid en ze worden zelfstandiger opgevoed. De maatschappelijke ondersteuning en stimulering (bijv. verbetering sociaal statuut, prijzen die vrouwelijk ondernemerschap in de kijker zet) staat op plaats 3, gevolgd door de betere zichtbaarheid van een stijgend aantal vrouwelijke rolmodellen.

De combinatie van werk en privé en het doorbreken van de traditionele rolpatronen in het gezinsleven worden elk door 8% van de respondenten aangehaald. Onder meer digitalisering (online communicatie en shoppen, werken van overal) speelt hierin een rol.

“Er gaan gewoon meer vrouwen werken, ze stromen door naar alle niveaus in de maatschappij en op de universiteiten zijn er nu afdelingen waar meer meisjes dan jongens zijn ingeschreven. Langzaam maar druppelen zij door naar hoge functies en nemen zij ook vaker het initiatief om zelfstandig te worden. Maar, er is nog veel werk aan de winkel.”

“Mannen beginnen in te zien dat soft skills zeer belangrijk zijn en omgekeerd, vrouwen, zeker zij die in STEM-richtingen zijn gevormd, laten hun rationelere kant duidelijk zien bij het nemen van risico’s.”

“Het wordt meer aanvaard dat vrouwen aan de top staan van een bedrijf. Er wordt niet meer verwacht dat topvrouwen eigenlijk ‘mannen in vrouwenkleren’ moeten zijn om zich te kunnen bewijzen. Het verschil in aanpak wordt meer gerespecteerd en de waarde van de verschillen tussen een ‘mannelijke’ en een ‘vrouwelijke’ aanpak worden beter ingeschat. Al blijft er nog veel voor verbetering vatbaar.”

#	Omschrijving	%
1	Maatschappelijke aanvaarding Vandaag de dag is het aanvaard dat vrouwen een carrière uitbouwen, er zijn minder vooroordelen en meer kansen en respect, een vrouwelijke leider is geen unicum meer, er is meer gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen.	43%
2	Vrouwen zijn beter opgeleid en zelfstandiger Vrouwen zijn meer dan vroeger hoger opgeleid, hebben geen partner nodig om financieel rond te komen, worden zelfstandiger opgevoed en kunnen zichzelf voluit ontplooiën.	12%
3	Maatschappelijke ondersteuning en stimulering Er is meer ondersteuning dan vroeger door de invoering van het moederschapsverlof, door dienstverlening van organisaties als UNIZO, door prijzen uit te reiken voor succesvolle vrouwelijke ondernemers, door het groter aanbod van begeleidingstrajecten,	11%

	opleidingen en netwerkactiviteiten gericht op vrouwen, door quota's in bestuurlijke organen, door vaderschapsverlof voor niet-zelfstandige papa's.	
4	Vrouwelijke rolmodellen in de maatschappij Er zijn steeds meer vrouwen in topfuncties en vrouwelijke rolmodellen zijn visibeler.	8%
5	Combinatie gezin en werk Meer mogelijkheden om de combinatie van het gezinsleven met werk te realiseren want er is meer kinderopvang, er zijn meer mogelijkheden om huishoudelijke taken uit te besteden, door digitalisering kan je van overal aan de slag, communiceren of shoppen.	8%
6	Doorbreken traditionele gezinspatronen Doorbreken van traditionele rolpatronen in het huishouden en zorg voor de kinderen waardoor er meer evenwicht is tussen mannen en vrouwen.	8%
7	Mentaliteitswijziging bij vrouwen Vrouwen durven meer voor zichzelf opkomen en zijn ervan overtuigd dat ze even/beter strategisch kunnen denken, plannen en ageren dan mannen, de 'vrouwelijke stem' klinkt luider dan ooit.	6%
8	Mentaliteitswijziging bij mannen/jongere generaties Mannen en jongeren stellen zich geen vragen meer over de bekwaamheid van vrouwen, er is meer respect voor (leidinggevende) vrouwen en hun ideeën, mannen zijn zich meer en meer bewust dat soft skills belangrijk zijn en vaker bereid om thuis te blijven voor de kinderen.	4%

Bron: UNIZO.

Vrouwelijke ondernemers die nee antwoordden gaven vaak aan dat het voor vrouwen nog steeds even moeilijk is om een evenwicht te vinden tussen het bedrijf en het gezin, dat ze zich meer moeten bewijzen dan mannen of dat er helemaal geen man-vrouw verschil is.

“Als jonge mama denk ik dat het moeilijker is geworden dan 20 jaar geleden om de privé-werkbalans te vinden. Er wordt van vrouwen verwacht dat ze goed presteren zowel als ondernemer, opvoeder en in het huishouden. De druk van sociale media is mede verantwoordelijk hiervoor.”

“Het is niet moeilijker of makkelijker. Ik zie immers geen verschil tussen man of vrouw zijn. Als je voor je business gaat, dan moet je daar bepaalde inspanningen voor leveren en bepaalde zaken opgeven. Dat is een persoonlijke keuze, of je nu man of vrouw bent. De keuze is de jouwe.”

Voornaamste verschil met mannen is de manier van leidinggeven. 1 op 5 ziet geen verschil.

We stelden ten slotte volgende open vraag: *“Zijn er volgens u belangrijke verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke ondernemers?”*. Ook hier deden we een tekstanalyse door middel van een categorisatie van de antwoorden. Eén antwoord kan in verschillende categorieën voorkomen.

“Alles hangt er vanaf welk soort mannelijke of vrouwelijke ondernemers het zijn. Het gaat niet zozeer over man of vrouw zijn, maar eerder over de hoeveelheid ‘mannelijkheid’ of ‘vrouwelijkheid’ een bepaalde man of vrouw heeft. Mannelijkheid staat voor vernieuwing en korte termijn actie en beslissingen, terwijl vrouwelijkheid staat voor het zorgende, voedende en ondersteunende aspect.”

“Ik denk dat vrouwen betere ‘communicators’ zijn, maar misschien te bescheiden en voorzichtig. Er is nog steeds een perceptie dat een zelfverzekerde vrouw arrogant is, terwijl een zelfverzekerde man succesvol is.”

Het meest opgemerkte verschil tussen mannelijke en vrouwelijke zelfstandigen heeft te maken met de manier van leidinggeven en werken. Vrouwen geven zelf aan dat zij meer empathie en luisterbereidheid tonen, diplomatischer zijn, minder over hun ego vallen en vaker samenwerken. Een ander verschil dat vaak werd aangehaald is dat vrouwelijke ondernemers minder risico's nemen. Wanneer zij dat wel doen, is het op een meer bedachtzame manier.

“Vrouwen betrekken er te vaak het ‘moeder zijn’ bij en dat is storend want mannen doen dit niet.”

“Doordat vrouwen in veel gevallen meer taken moeten combineren voor werk en privé denk ik dat het voor vrouwen nog altijd iets meer energie en organisatietalent vraagt dan voor mannen om ondernemer te zijn.”

#	Omschrijving	%
1	Leidinggeven en werkhouding Vrouwen hebben meer empathie, tonen meer luisterbereidheid, zijn diplomatischer, vallen minder over hun ego en werken vaker samen.	23%
2	Geen verschil Mochten er al verschillen zijn, dan zijn die veeleer persoons- dan gendergebonden.	22%
3	Risico's nemen Minder risico nemen, maar wel meer bedachtzaam.	14%
4	Totaalplaatje Vrouwen zijn meer holistisch in hun manier van ondernemen door bijv. uitvoeriger te communiceren, door rekening te houden met de bredere impact van keuzes of beslissingen, door meer rekening te houden met het welbevinden van het personeel of het gezin, door multitasking en door een bredere groep van stakeholders te betrekken in de beslissingen.	10%
5	Gezinsleven Vrouwen hebben meestal nog meer werk in het huishouden/gezin dan mannen en zijn daardoor minder flexibel in de organisatie van werk en privé of hebben minder ruimte om te ondernemen. Soms maakt hen dat net efficiënter op deze fronten.	10%
6	Bewijzen Vrouwen moeten zich meer bewijzen, worden minder serieus genomen of worden minder gewaardeerd dan mannen voor dezelfde inspanningen of resultaten.	7%
7	Intuïtie Vrouwen volgen vaker hun intuïtie of buikgevoel en vrouwelijk ondernemerschap komt vaker vanuit het hart en vertrekt minder vanuit de harde cijfers over de resultaten.	5%

Bron: UNIZO.